

NOTITIE • Mogelijke veiligheidsrisico's bij uitbreiding van het maximumstelsel voor coffeeshops in de gemeente Helmond

In het rapport 'De markt voor coffeeshops in Helmond' wordt geconcludeerd dat er marktruimte is voor meer coffeeshops in Helmond dan de één die er nu is gevestigd. Toch kan op basis van het rapport niet direct worden bepaald of het al dan niet verstandig is om het maximumstelsel uit te breiden en vestiging van meer coffeeshops toe te staan. Het rapport stelt namelijk dat er in de gemeente Helmond sprake is van een sterke vertrouwensband tussen softdrugsgebruikers en illegale verkopers van softdrugs en dat het de vraag is of deze gebruikers wel naar de 'nieuwe' coffeeshop(s) toe zullen gaan. Als deze gebruikers wegblijven, wordt de vermeende signalerende en preventieve functie van coffeeshops mogelijk niet benut. Ook zijn er vragen over de veiligheidsrisico's die de vestiging van een nieuwe shop mogelijk met zich meebrengen. De vorige keer dat er tweede coffeeshop in Helmond werd geopend resulteerde dat in een geweldsincident.

Methode

Om het vraagstuk te objectiveren is een beroep gedaan op de expertise van Breuer&Intraval en zijn aanvullend een tweetal expertsessies georganiseerd. Eén sessie ging over de gevolgen voor de volksgezondheid en één sessie over de mogelijke veiligheidsrisico's die met uitbreiding van het maximumstelsel gepaard zouden kunnen gaan. Aan beide sessies hebben zowel landelijke als lokale experts op deze onderwerpen deelgenomen. De expertsessies hebben online plaatsgevonden en duurde ruim twee uur. Voorafgaand aan de sessie hebben de experts een huiswerkopdracht ingevuld. Daarin moesten zij aangeven welke scenario's zijn meer of minder plausibel achtten en daarvoor argumenten geven. De antwoorden zijn voor de online sessie (anoniem) teruggekoppeld naar de deelnemers. Tijdens de sessie zelf zijn de experts uitgedaagd om per vraagstuk de discussie met elkaar aan te gaan over de antwoorden die zijn gegeven in de huiswerkopdracht. Het uiteindelijke doel was te komen tot een consensus over het vraagstuk, hetgeen in beide sessies – in de optiek van de onderzoekers - goed is gelukt.

In deze notitie doen we verslag van de verkenning van de mogelijke veiligheidsrisico's. De verkenning van de gevolgen voor de volksgezondheid worden in een andere notitie beschreven. De hoofdvraag die centraal stond was:

Verstoren we de patronen van de onderwereld - die de coffeeshops bevoorraden - als er in de gemeente Helmond een tweede coffeeshop wordt gevestigd en wat voor gevolgen heeft dat?

In totaal hebben (exclusief de expert van Breuer&Intraval) zeven experts (zowel landelijke als lokale) deelgenomen met de volgende functies: hoogleraar criminologie, senior onderzoeker, ambtenaar openbare orde en veiligheid (x2), teamchef politie (x2) en officier van justitie. Eén van deze experts kon niet aanwezig zijn bij de sessie en heeft alleen een schriftelijke bijdrage geleverd. De tijdens de sessies verkregen informatie is door Breuer&Intraval aangevuld, getoetst aan bestaande kennis en vervolgens op schrift gezet.

1. Verstoren van patronen en mogelijke gevolgen

De komst van een tweede coffeeshop zal naar verwachting zorgen voor een verstoring van patronen in de onderwereld. De illegale markt kent, net als een legale markt, het principe van marktwerking. De verschillende actoren (in dit geval bevoorraders, concurrenten en aanbieders van cannabis) zullen bij een wijziging van de markt een nieuwe positie moeten

aannemen. Dit proces kan zich voltrekken zonder dat de 'bovenwereld' daar iets van merkt (het 'zetten van de markt'), maar het is ook mogelijk dat illegale leveranciers door middel van intimidatie, bedreiging en/of geweldpleging een nieuwe positie proberen af te dwingen.

Het is niet zeker noch uit te sluiten dat er zo'n reactie vanuit het illegale circuit zal komen. Het inzetten van een drukmiddel door het illegale circuit is doorgaans een rationale afweging. Als het verwerven van een betere concurrentiepositie dusdanig financieel aantrekkelijk is dat het voor illegale leveranciers zou kunnen lonen om intimidatie, bedreiging en/of geweldpleging toe te passen, dan zullen zij dat niet schuwen. De volgende situaties zijn theoretisch denkbaar:

- Er kan door criminelen druk worden uitgeoefend op ambtenaren om de keuze voor een nieuwe exploitant te kunnen beïnvloeden. Er zou een sterke criminele lobby actief zijn die zich hiermee bezighoudt.
- Mocht het niet lukken om te beïnvloeden wie de nieuwe exploitant wordt, dan zou het illegale circuit kunnen proberen te voorkomen dat de shop operationeel wordt.
- Er kan in het illegale circuit ontevredenheid ontstaan over extra concurrentie die ontstaat als gevolg van het openen van een tweede coffeeshop. Criminele organisaties of dealers die de extra coffeeshop als concurrentie beschouwen kunnen mogelijk drukmiddelen inzetten.
- Er kan een zakelijk conflict ontstaan tussen de eigenaar van de coffeeshop en een (toekomstig) leverancier, hetgeen kan resulteren in intimidatie, bedreiging of geweldpleging. We merken op dat van dit risico altijd sprake is bij coffeeshops.

2. Gevolgen van een reactie vanuit het illegale circuit

Als het illegale circuit daadwerkelijk zou overgaan tot het inzetten van een drukmiddel, dan zijn de gevolgen vrijwel zeker zeer groot, zowel voor de openbare orde als voor de persoonlijke veiligheid van betrokkenen:

- Mogelijke geweldpleging bij de tweede coffeeshop (bijvoorbeeld door het plaatsen van een explosief) heeft onherroepelijk een grote negatieve impact op de leefbaarheid van de directe omgeving en de veiligheidsgevoelens van burgers. Deze impact zal naar verwachting groter zijn dan in andere gemeenten, omdat de discussie over uitbreiding van het aantal coffeeshops in Helmond al een tijd speelt, gevoelig is en er in het verleden al eens een geweldsincident heeft plaatsgevonden.
- Wat betreft de persoonlijke veiligheid, laat de praktijk zien dat het doorgaans de exploitant van de nieuwe coffeeshop en bestuurders (met name de burgemeester) zijn die gevaar lopen. Het is echter lastig - zo niet onmogelijk - om iets zinnigs te zeggen over hoe groot de kans op dit risico is. Het is uitsluitend speculatie of er zal worden gereageerd en wie er in dat geval gevaar loopt.
- Zoals gezegd, kan ook de persoonlijke veiligheid van de nieuwe coffeeshophouder in het gevaar kunnen komen. Het hoeft niet per sé te gaan om de exploitant zelf, maar ook om diens omgeving en de toeleveranciers van cannabis aan de nieuwe shop. Dit zou het geval kunnen zijn als deze besluit een andere leverancier te kiezen dan die aan de huidige coffeeshop levert.

3. Concurrentiepositie van het illegale circuit

Uit het bovenstaande volgt dat de kans op een gewelddadige reactie er vooral van afhankelijk is hoe zeer de nieuw te vestigen coffeeshop de concurrentiepositie van de

illegale leveranciers aantast. Of die concurrentiepositie wordt aangetast is afhankelijk van enkele factoren:

- In hoeverre de illegale markt de cannabis kan aanbieden voor een lagere **prijs** (mede in verhouding tot de kwaliteit). De prijs op de illegale markt is vrijwel altijd lager dan in coffeeshops, om zo te kunnen concurreren met coffeeshops. Op de prijs van cannabis heeft de overheid geen enkele invloed.
- In hoeverre de illegale markt een product kan aanbieden dat qua **kwaliteit** in de buurt komt van het aanbod van coffeeshops. In het algemeen wordt aangenomen dat de kwaliteit van cannabis die in coffeeshops wordt verkocht beter is, maar er is geen manier om dit aan te tonen aangezien coffeeshops de samenstelling van cannabis niet mogen analyseren en niet mogen adverteren.
- Het **gemak** waarmee het product kan worden aangeschaft. Coffeeshops mogen niet bezorgen, terwijl illegale verkopers dit wel kunnen doen. De komst van een tweede coffeeshop kan het wel aantrekkelijker maken voor cannabisconsumenten die daar in de buurt wonen, om daar heen te gaan. We merken overigens wel op dat een deel van de cannabisconsumenten bereid is om ver te reizen als de kwaliteit van het product uitzonderlijk goed is.
- In hoeverre cannabisconsumenten een **stigma** ervaren om naar een coffeeshop te gaan. Als zij daar liever niet worden gezien door familie en/of vrienden, dan kopen zij liever anoniem en op de illegale markt. Lokale experts merken op dat dit in Helmond het geval is onder bepaalde bevolkingsgroepen.
- Verder wordt opgemerkt dat de **wijze van bevoorrading** van de coffeeshops van belang kan zijn. Mogelijk wordt de productie en de verkoop van cannabis vanuit coffeeshops gereguleerd naar aanleiding van de uitkomsten van het 'Experiment gesloten coffeeshopketen'. De cannabis die in de coffeeshops wordt verkocht is dan op kwaliteit gecontroleerd.
- In hoeverre de illegale markt **andere afzetmogelijkheden** houdt als huidige klanten naar de tweede coffeeshop gaan. Als een belangrijk deel van de lokale drugsproductie bedoeld is voor de export naar het buitenland en niet voor de Nederlandse illegale markt, dan heeft de illegale markt minder 'last' van een tweede coffeeshop dan wanneer het tegenovergestelde het geval is.

Er is een aantal acties die vooraf kunnen worden uitgevoerd om de drijfveer voor het illegale circuit weg te halen om tot het inzetten van een drukmiddel over te gaan. Dat kan beleidsmatig, maar ook door beveiligingsmaatregelen te nemen en de situatie te monitoren. Enkele voorbeelden zijn:

- Het door de nieuwe coffeeshopexploitant vrijwillig laten ondertekenen van een convenant waarin wordt afgesproken dat de coffeeshop niet per definitief wordt gesloten na een aanslag, mits de coffeeshop bij de gemeente meldingen maakt van overlast en/of verstoringen van de openbare orde.
- Het vereist stellen van een ondernemers-, beheers- en veiligheidsplan (waarin bijvoorbeeld cameratoezicht moet worden opgenomen).
- Het opstellen van een dreigingsanalyse door gemeente en politie. Aanvullend kan een gesprek worden gevoerd met de ondernemer over de manier waarop deze openbare ordeverstoringen kan voorkomen.

4. Ontstaan van overlast

In het algemeen leidt het openen van een (nieuwe) coffeeshop niet tot problemen en de overlastsituatie rondom coffeeshops in Nederland is al jaren beheersbaar en stabiel. Als er toch overlast ontstaat, dan is de meeste voorkomende vorm verkeer- en parkeeroverlast. In mindere mate zouden klanten van de shop als bedreigend kunnen worden ervaren door omwonenden, er bij de shop of in de buurt jongeren kunnen gaan rondhangen of illegale verkopers onder coffeeshopbezoekers actief kunnen gaan 'drugsdealen' of '-runnen'.

Op de huidige locatie leidt de coffeeshop nauwelijks tot problemen in de openbare ruimte. Het lijkt dan ook niet waarschijnlijk dat een tweede coffeeshop dat wel zou doen. Er moet wel rekening worden gehouden met de locatie waar de coffeeshop wordt gevestigd. Als er zorgvuldige aandacht is voor het voorkomen van problemen bij de keuze voor een locatie, dan kan overlast vaak worden voorkomen. In andere gemeenten worden onder andere de volgende locatie-eisen gesteld: goed bereikbaar (voor auto's), niet in buurt van scholen/jongeren en ruimte voor genoeg parkeerplekken.

Daarnaast is een intensief parkeerbeheer (waarbij foutparkeerders consequent worden aangesproken en/of beboet) zeer wenselijk. Aanvullend zou de shop beveiligers kunnen inzetten, die zicht houden op de bredere omgeving waar mogelijke overlastproblemen zich kunnen voordoen. Het onderhouden van een goede communicatie tussen coffeeshop en buurt heeft ook de voorkeur. Om drugsdealen en -runnen te voorkomen kan worden ingezet op handhaving; (sociale) controle door coffeeshop zelf; en inrichting van de omgeving (bijv. voldoende licht). Ook kan het helpen om de situatie nauwgezet te (laten) monitoren, zodat eventueel direct kan worden bijgestuurd als dat nodig is.

5. Conclusie

Samenvattend trekken we de volgende conclusies:

- Een gewelddadige reactie vanuit het illegale circuit is geen veelvoorkomend fenomeen bij het openen van nieuwe coffeeshops, maar is niet uit te sluiten. Als het verwerven van een betere concurrentiepositie voor illegale leveranciers financieel aantrekkelijk is, dan kan het voor hen lonen om intimidatie, bedreiging en/of geweldpleging toe te passen. Of de concurrentiepositie van illegale leveranciers wordt aangetast is afhankelijk van diverse factoren, zoals prijs, kwaliteit, gemak, stigma, wijze van bevoorrading en de andere afzetmogelijkheden die illegale leveranciers hebben.
- Als het illegale circuit zou overgaan tot het inzetten van een drukmiddel, dan zijn de gevolgen vrijwel zeker zeer groot, zowel voor de openbare orde als voor de persoonlijke veiligheid van betrokkenen. De praktijk leert dat het vooral de exploitant van de nieuwe coffeeshop en bestuurders (met name de burgemeester) zijn die gevaar kunnen lopen. Er zijn enkele acties die de gemeente kan ondernemen om de drijfveer voor het inzetten van een drukmiddel door het illegale circuit kunnen wegnemen, zoals het opstellen van een convenant met de coffeeshops, het laten opstellen van een ondernemers, beheers-, en/of veiligheidsplan door de coffeeshops en het door de gemeente en politie uitvoeren van een dreigingsanalyse.
- In het algemeen leidt het openen van een (nieuwe) coffeeshop niet tot problemen in de openbare ruimte. Als er problemen ontstaan, dan gaat het om verkeers- en parkeerproblemen. Er moet daarom rekening worden gehouden met de locatie waar de coffeeshop wordt gevestigd. Het voeren van een intensief parkeerbeheer en het inzetten van beveiligers door de coffeeshops zijn voorbeelden van verdere maatregelen waarmee overlast kan worden voorkomen.

Colofon

Mei 2023

© Breuer&Intraval, Groningen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Tekst: R. Mennes
Opdrachtgever: Gemeente Helmond

Meer weten?
www.breuerintraval.nl